

RENAȘTEREA

ORGAN NAȚIONAL-BISERICESC SĂPTĂMÂNAL

Abonamentul anual: 400 Lei.

Director: Dr. I. MATEIU

Redacția și Administrația:
Cluj, Piața Cuza Vodă Nr. 3.

Cenzurat.

SĂRBĂTORIREA PROF. SEXTIL PUȘCARIU

de I. MATEIU

Universitatea din Cluj sărbătorește astăzi, în cadre solemne, pe d. prof. Sextil Pușcariu, din prilejul împlinirii vârstei de 60 ani.

Este un omagiu deplin meritat, care dacă pleacă dela cea mai înaltă instituție științifică a Transilvaniei, îi depășește cu totul zidurile academice, fiind că prin toată viața și opera lui excepțională, sărbătoritul este o glorie a neamului românesc.

Vlăstar al unei familii ilustre din cetatea Branului, care și împletise rosturile ei cu destinele națiunii, dându-i o serie de îndrumători entusiaști și iscusiti, d. Sextil Pușcariu moștenește o admirabilă zestre sufletească, pe care în cursul anilor de pregătire îngrijită, a știut-o desăvârși în forme optime. Talent remarcabil, ce și afirmase precocitatea în spirituale încercări literare, sensibilitate pronunțată de esență poetică, cu îndemnul ei spre plăcerile artei divine, pasiunea cărții însoțită de impulsurile organice ale creațiunii durabile, toate împreună aveau să determine statura intelectuală a dlui Sextil Pușcariu, cu cele două dominante ale ei: *filologia și românismul*.

Prin cea dintâi — grație inteligenței ascuțite și muncii metodice — a reușit să se impună cercurilor științifice străine și să obțină de vreme o catedră la Universitatea din Cernăuți — prin cea de a doua a stat necontenit în comunitatea de simțire a neamului, slujindu-i cu avânt idealurile de mărire. În adevăr, prin concepțiile sale noi și cercetările originale, d. *Sextil Pușcariu* deschide perspective largi și nebănuite filologiei românești, menite s'o ridice din romantismul diletanților noștri la înălțimea preciziei științifice a specialiștilor din Apus.

Ideile ce le concretiză și rezultatele ce le anticipă în cele dintâi studii, i-au creat îndată

o faimă neobișnuită, exprimată în două distincții impresionante: intrarea în *Academie* și redactarea marelui *Dicționar*.

D. prof. SEXTIL PUȘCARIU

Fusese cu drept cuvânt o uimire atunci în toate cercurile culturale, căci cel care primea aceste mari onoruri era încă un tânăr sub 30 de ani. Fără îndoială, că era o sarcină imensă să primești lucrarea de proporții atât de vaste, pe care geniul lui *Hașdeu* abia o începuse.

Tânărul savant însă, deși conștient de greutatea operei, avea și pregătirea și optimismul necesar, spre a crede în izbânda misiunii istorice ce i se încredințase. Timp de 30 ani și mai bine s'a angajat cu colaboratorii săi la această uriașă construcție științifică, pe care în condiții neprielnice a dus-o mereu înainte, ca astăzi s'o vedem aproape terminată. În curând marele *Dicționar* — vis al neuitatului ctitor Regele Carol I. — va fi o realitate științifică, dacă nu vor lipsi nici fondurile necesare pentru imprimarea lui.

Dar alături de această lucrare capitală, d. *Sextil Pușcariu* face țării — deodată cu aniversarea de azi — a doua surpriză covârșitoare, anunțând tipărirea *Atlasul lingvistic român* în 10 volume mari ilustrate.

Această interpretare monumentală va fi nu numai o splendidă demonstrație a bogăției limbei românești, ci și o probă definitivă a romanității și continuității noastre pe plaiurile Daciei de odinioară. Unitatea noastră națională capătă astfel un nou razim documentar în fața tribulațiilor revizioniste, ce zăpăcesc lumea cu chiotul lor elegiac. Cum încă nici Anglia nu dispune de o asemenea operă, de sigur că ea constituie unul din titlurile de mândrie națională a României, sporindu-i prestigiul în toate colțurile lumii civilizate, care va lua act cu satisfacție de însușirile și posibilitățile noastre culturale.

*

Dar prof. *Sextil Pușcariu* n'a rămas izolat în turnul de fildeș al științei sale filologice, servind-o cu competența și arta unui mare șef de școală, ce i-au stabilit renumele meritat în cercurile învățaților din străinătate. El s'a apropiat cu aceeași căldură de toate frământările noastre literare, culturale și naționale, aducând pretutindeni contribuția condeului și verbului său luminat. O minte atât de înzestrată, un suflet atât de ales, cu infinite resurse de afirmare și înrăurire publică, nu putea fi decât binefăcătoare pentru îndrumarea neamului nostru. De aceea, articolele lui de orientare literară din *Luceafărul* și alte reviste, conferințele ținute sub egida *Astrei*, cărțile de istoria literaturii, cursurile neîntrecute dela Universitatea din Cernăuți sub stăpânirea austriacă, erau căutate cu iubire și gustate cu bucurie, fiindcă ele vibrau de frumusețe, de adevăr și românism.

Părtășia lui la formarea conștiinței românești în Bucovina a fost atât de reală și de profundă, încât, în ceasul hotărârilor istorice din 1918, îl vedem în fruntea mișcărilor de unire, primind din partea unui popor recunoscător înalta cinste de

„Dacă vezi un om iscusit în lucrul lui, acela poate stă lângă Impărați, nu lângă oamenii de rând.“

Proverbe 22, 29.

a-i conduce *afacerile externe* în epoca de eliberare și cărmuire provizorie.

Ori cât de mult s'ar fi confundat ca preocupările de pe pământul lui Stefan cel mare, totuși *Sextil Pușcariu* n'a putut rezista chemărilor stăruitoare ce-i veneau din Ardealul copilăriei sale. Și astfel în vara anului 1919 el acceptă invitația Consiliului Dirigent de a organiza *Universitatea* românească a Transilvaniei. A fost una din cele mai grele însărcinări ce le-a avut vr'odată în viață, dar tactul, experiența și autoritatea lui necontestate au izbutit să frângă rând pe rând toate dificultățile, și în iarna aceluiaș an să inaugureze la Cluj, în cadre solemne fără precedent, fiind de față Suveranii noștri și reprezentanții oficiali ai țării aliate — cea dintâi instituție universitară de pe plaiurile Ardealului desrobite.

Cât de norocoasă a fost organizarea ce i-a dat-o ctitorul ei înțelept, o dovedește mai bine decât orice laudă evoluția vertiginoasă și nivelul științific la care s'a ridicat într'un deceniu și jumătate, depășind cu mult — prin activitatea-i creatoare — tot ceea ce făcuse Universitatea maghiară în curs de 50 de ani. Departe de a se fi „balcanizat“, cum insinuă calomnios Budapesta revizionistă, ea și-a stabilit o reputație în țară și în străinătate, de care avem dreptul să fim încântați. E suficient să menționăm opera întinsă și de solidă valoare științifică realizată de *Muzeul Limbii române*, de *Institutul de Istorie națională*, de *Institutul botanic*, *Institutul de speologie* și celelalte așezăminte, care s'a impus în atențiunea savanților din Apus.

*

Se părea acum, că *Sextil Pușcariu* nu mai are probleme mari de revolvat în câmpul larg al orânduiri domniei noastre culturale de dincoace de Car-

pați. Iată însă, că sbuciumul neamului în această epocă nouă de fermentație scoate la suprafață năzuinți accentuate de *inoire sufletească*, pe urma crizei primejdioase adusă din tranșeele războiului. *Biserica* își simțea datoria de a răspunde acestei nevoi generale de refacere și înălțare morală, nu numai în virtutea misiunii ei divine în lume, ci și în temeiul acelei mari tradiții istorice care-i creiașe rolul mântuitor de ocrotitoare spirituală a poporului românesc.

Noul Stat întregit avea să-și păstreze fundamentele lui etice de veacuri, dezvoltându-se în lumina aceleiași credințe religioase, care i-a încălzit toate generațiile de luptători și eroi, alături de mulțimile devotate. Aceasta era *ortodoxia* națională.

Spiritul ei trebuia pus din nou în centrul vieții noastre de stat, printr-o acțiune generoasă și însuflețită a tuturor valorilor din societate. Biserica și-a dat seama, că preoțimea singură n'ar putea răspunde deplin acestei chemări importante, și astfel s'a gândit să-i asociază forțele credincioșilor săi intelectuali.

Tendințe de neutralizare a ortodoxiei în rosturile ei consacrate și veleități intempestive de a lipsi Statul de caracterul lui religios tradițional, au grăbit și mai mult marea concentrare ortodoxă. Astfel a luat ființă, într'un entuziasm general, *Frăția ortodoxă română*, cuprinzând sub poava duhovnicească a Chiriarhilor, toată cărturărirea noastră mireană din Transilvania și Banat.

Președintele ei deveni, printr-o invitație de unanimitate inspirată profesorul *Sextil Pușcariu*.

Purtând un nume, ce împodobeste toată epoca lui *Șaguna* și deceniile ce i-au urmat până în preajma Unirii, învățatul academician a fost pus astfel în situația fericită de a uni *știința*

cu credința, și de a da tuturor intelectualilor un strălucit exemplu de *armonie sufletească*.

Plecându-și cel dintâi genunchii în fața potirului cu sf. cuminecătură la congresele generale ale FOR-ului, *Sextil Pușcariu* a reînviat nota autentică a sufletului românesc, schițând luminos, ca ntr'un simbol, secretul *desăvârșirii* noastre individuale și naționale.

În același timp el a ținut să definească din nou sensul *ortodoxiei*, ca suport eroic al istoriei noastre și stil ideal de viață românească.

Ce rezonanță puternică primesc adevărurile rostite de autoritatea științifică a lui *Sextil Pușcariu*, înaintea cărturarilor ardeleni! Ascultați-l o clipă:

„Dacă strămoșii noștri au putut împlini misiunea lor istorică, aceasta se datorește ortodoxiei lor. Ori unde ei s'au abătut dela această lege strămoșească în Dalmația, în Istria, în Moravia și Galiția, și în atâtea cazuri în Ardealul nostru, ei și-au pierdut și limba, fiind înghițiți de popoarele catolice în mijlocul cărora trăiau“.

„*Românismul și ortodoxia sunt indisolubil legate între sine; legăturile de veacuri cu biserica ortodoxă a răsăritului au picurat neconținut în structura noastră sufletească și intelectuală elemente, care, printr'o fericită îmbinare cu fondul moștenit, ne face să apărem cu o notă originală, cu o cultură a noastră între popoarele lumii“.*

„Actul de naștere al celui mai vechiu popor creștin din sud-estul Europei, al Românilor, nu poartă numai pecetea ortodoxiei, ci și sigilul latinității. Trebuie să fim mândri că între toate neamurile lumii, noi suntem singurii *ortodocși latini*. Cu această deviză pe steag și prapori vom cuceri locul, ce ni se cuvine în mijlocul popoarelor de cultură“.

O minte, care toarnă în asemenea forme de gândire semnificația superioară a credinții strămoșești, de sigur că va duce *spiritualitatea ortodoxă* pe drumurile biruinței.

În adevăr, abia s'au scurs patru ani dela urzirea *Frăției ortodoxe române*, și ea s'a dezvoltat atât de repede, încât a pătruns chiar în masele populare, afirmându-se ca o nouă și puternică forță morală a națiunii. Nimic nu dovedește mai convingător ascensiunea ei surprinzătoare, decât hotărârea sf. Sinod de a extinde această asociație religioasă pe cuprinsul țării întregi.

Este unul din succesele răsunătoare ale FOR-ului, care se resfrânge înainte de toate asupra lui *Sextil Pușcariu*. Personalitate atât de puternică și

reliefață, cu liniile ei captivante de finețe și armonie, de bun simț și echilibru de știință și credință, eră firesc să polarizeze toate simpatiile și energiile ortodoxe, direcționându-le, cu talent și prestigiu, spre idealuri noi și înălțătoare.

Iată, de ce Biserica îl învâluie în dragostea ei caldă și nemărginită, cinstindu-l ca pe o aleasă și slăvită podoabă a fruntașilor săi dreptcredincioși.

Integrându-ne, cu toată bucuria și cu toată mândria în valul de lumină ce-l inundă de pretutindeni la sărbătorirea celor 60 de ani de viață, îi aducem ofranda omagiilor noastre de admirație și urări entuziaste pentru un belșug de viață în același cadru senin de prelungită tinerețe creatoare.

I. MATEIU

ATLASUL LINGUISTIC ROMÂN

— O operă monumentală. —

În anul ce vine va începe să apară, sub direcția dlui Sextil Pușcariu, marele *Atlas Lingvistic Român*. În curs de opt ani limba noastră a fost studiată de dnii Sever Pop, conferențiar la Universitatea din Cluj și Emil Petrovici, profesor de filologie slavă la aceeași Universitate, în 380 de sate pe toată întinderea României și dincolo de hotarele țării, la Români din Grecia, Albania, Iugoslavia, Bulgaria, Ungaria, Cehoslovacia și Uniunea Sovietică. Cele două chestionare pe baza cărora s'a cules un material extraordinar de bogat, cuprind 7000 de cuvinte. O mulțime de elemente latine, dispărute din limba literară, vor apărea pe cele câteva mii de hărți ale Atlasului, care dă și fotografii de mare valoare pentru studiul etnografiei.

Abia acum, când alături de atlasele lingvistice existente sau

în curs de apariție, ale Franței, Cataloniei și Italiei, îl vom avea și pe al României, vom cunoaște imaginea completă a romanității.

„Cu cât pătrundem, cu ajutorul hărților lingvistice, mai adânc în biologia limbei și cu cât cunoaștem mai exact răspândirea geografică a unui fenomen de limbă, cu atât ni se deslușesc mai limpede unele principii generale, care, la rândul lor, ne permit să elucidăm unele din cele mai obscure probleme din trecutul nostru. În special, cu ajutorul atlasului Lingvistic Român, sântem în stare să aducem lumini nouă și surprinzătoare de limpezi în chestiunea mult discutată probleme a patriei primitive a poporului român. Chiar o simplă privire asupra hărților colorate pe care le anexăm acestui prospect ne dovedește continuitatea noastră în nordul Dunării. Într'adevăr, petele roșii, cu care se indică regiunile în care se păstrează cuvintele de origină latină, se găsesc mai ales în părțile vestice

FOILETON

Eminescu și Cultul Maicii Domnului.

Di Ștefan Sechasila,¹⁾ în studiul Mihail Eminescu, publicat în „*Ilustrowany Kuryer Codzienny*“ (revistă polonă din Cracovia) susține că motivul cultului Maicii Domnului la Mihail Eminescu, ar fi datorit unei influențe polone. Di I. M. Rașcu,²⁾ crede că „poate e mai prudent să nu depășim frontierele firești ale explicațiilor, ci să căutăm doar în viețuirea timpurie a poetului într'un anumit mediu pricina unor înclinații de simpatie pentru cultul Bisericii catolice, deși unele manifestări pot fi constatate pur și simplu, fără a reclama numai decât și explicații.“

Di I. M. Rașcu, susține deci că motivul cultului Maicii Domnului se datorește influenței catolice. În favorul acestei teze aduce mai întâi ar-

gumente biografice, apoi citează diverse poezii religioase pe cari le crede de origine catolică. Ca argument biografic, dl I. M. Rașcu menționează mai întâi că la Cernăuți Eminescu a locuit la profesorul Victor Blanchiu. În această epocă Eminescu lipsea dela exertațiile catehetului ortodox. E însă foarte riscant a stabili o legătură de cauzalitate în senz catolic între faptul că locuiește la Blanchiu și că lipsește dela orele catehetului ortodox. Profesorul Victor Blanchiu era liber cugetător. Cum putea un liber cugetător să abată pe cineva dela ortodoxie spre a-l face catolic?

Di I. M. Rașcu presupune că Eminescu a vizitat și bisericile catolice din Cernăuți, dar nu vrea deloc să creadă că a vizitat și pe cele ortodoxe. În Cernăuți e o splendoare rară a catedrală metropolitană și fără a face confesionalism e mult mai artistică decât catedrala catolică. Se mai spune că „făcuse clasa a treia gimnazială la gimnaziul „catolic“ din Sibiu.“ E însă pueril a considera un astfel de svon drept argument pentru catolicismul lui Eminescu. Câți ortodocși și câți protestanți și

— chiar atei — au trecut prin școlile catolice? Toți cei cari urmează o școală catolică oarecare sunt catolici? Există distinși teologi ortodocși și protestanți cari au trecut prin teologii catolice. Din ele au învățat filosofie creștină, etc., dar n'au devenit catolici.

Un argument mai serios îl consideră faptul că a fost la Blaj și l-a salutată de pe deal cu vorbele: „*Te salut din inimă, Romă Mică*“. Eminescu a venit la Blaj cu o doză de idealism, entuziasmat mai ales de figurile culturale ale Blajului. După plecare, Doctorul Cașoveanu l-a întrebat:

— Ce zici de Blaj? Cum ți-a plăcut?, iar el a răspuns:

— Mi-a plăcut de măgăraru dela Seminar.

— Și de ce tocmai de măgărar?

— Spunea povești minunate și-l ascultam cu multă plăcere.¹⁾

Argumentul esențial îl formează însă un număr de poezii găsite printre manuscrisele lui Eminescu.

¹⁾ Călinescu, Viața lui Eminescu, p. 126.

¹⁾ Revista istorică Română, 1933, vol. III, p. 308.

²⁾ I. M. Rașcu Eminescu și Catolicismul, p. 4.

ale teritoriului dacoromân, unde romanitatea era mai densă pe timpul stăpânirii romane. A admite că aceste cuvinte străvechi au fost aduse, precum pretind adversarii continuității, în veacul de mijloc, din Peninsula Balcanică — unde multe din ele nici nu se găsesc la Românii transdanubieni — și că cei ce le-au adus s'au așezat tocmai în ținuturile cu cei mai mulți coloniști romani de odinioară, însemnează să crezi în minuni. Dimpotrivă, hărțile noastre colorate arată că împrumuturile mai nouă, înfățișate prin pete albe, albastre și liliachii, venind din Peninsula Balcanică, s'au izbit, în expansiunea lor spre Nord și Vest, de zidul puternic de populație veche a Daciei Traiane, păstrătoare a elementelor latine."

Apariția Atlasului Linguistic Român, pe care va trebui să se întemeieze de acum înainte orice cercetare asupra limbei noastre și asupra limbilor romanice în general, a fost salutăată cu entuziasm la noi și în străinătate. Dl Jacob Jud, profesor la Universitatea din Zürich spune despre această „mare realizare științifică“ („wissenschaftliche Grosstat“) următoarele:

„Precum dovedesc în mod atât de elocvent speciimenele de hărți pe care le avem înaintea noastră, tot spațiul larg al limbei române se deschide de acum vederii noastre, cu admirabila sa bogăție de forme, cuvinte și obiecte, a căror cercetare și explicare abia de aici înainte devine posibilă. Ce perspective se vor ivi peste câțiva ani cercetărilor limbilor romanice, care vor putea urmări pe hărțile celor patru atlase existente, așezate unele lângă altele, schimbările de rostire și de înțeles ale cuvântului latinesc și inovațiunile romanice dela Cetatea-Albă, peste Timișoara, Azuleja, Torino, Lyon, până la Boulogne și dela Roma, peste Palermo și Cagliari, până la Valencia!

Atlasul linguistic român începe, fără îndoială, un capitol nou, nu numai în lingvistica română, ci și în cea internațională. Onoare și multu-

mire celor ce ne dăruiesc acest instrument incomparabil de lucru."

Iar alt mare învățat, dl W. v. Wartburg, directorul revistei „Zeitschrift für romanische Philologie“, scrie:

„Cu această operă de mari proporții, a cărei publicare se începe în anul acesta, o nouă țară romanică va avea atlasul ei. Faptul că România urmează atât de repede Franței și Italiei se datorește conducerii înțelepte și energiei neobosite a lui Sextil Pușcariu și muncii altruiste și răbdării celor doi colaboratori ai lui, Pop și Petrovici... Astfel se apropie ziua când întreaga lume romanică va fi reprezentată, în structura ei lingvistică, pe hărți, care folosesc numai material original.

Atlasul Linguistic Român deschide o mulțime de perspective nebănuite și ne înarmează cu arme nouă pentru atacarea unor probleme vechi. Cât de multiple sânt aceste perspective vedem dintr'un studiu publicat de Pușcariu în numărul 1 din Revue de Transylvanie, vol. III (*Les Enseignements de l'Atlas Linguistique de Roumanie*)... Și în chestiunea persistenței unei părți de populație romanică în România actuală — în opoziție cu cei ce admit o imigrare din Peninsula Balcanică în evul mediu — găsim la Pușcariu un răspuns afirmativ care ni se pare pe deplin dovedit...

Dorim ca această mare operă să poată fi publicată repede, fără greutăți și dusă la bun sfârșit."

Cei ce abonează Atlasul până la 15 Februarie 1937, se bucură de o reducere de 40%, plătind un volum cu 4500 Lei. (Lucrarea întreagă va avea 10 volume și va fi terminată în 8 ani). Celor ce nu-și pot procura această operă monumentală, le recomandăm Micul Atlas Linguistic Român, care redă răspândirea cuvintelor pe hărți sintetice colorate, de format mic. Aceasta va costa 1500 Lei de volum (200—250 hărți).

Doritorii de a-și procura Atlasul se pot adresa Muzeului Limbei Române din Cluj, Str. Elisabeta 23, dela care vor putea cere și prospectul bogat ilustrat.

INFORMAȚIUNI

Revista Teologică. Intrând în al 17-lea an de apariție, admirabila publicație sibiană, condusă timp îndelungat de P. S. nostru Episcop *Nicolae Colan*, iar acum trecută în grija tânărului profesor Gr. T. Marcu — se prezintă cititorilor în aceeaș frumoasă ținută redacțională și tehnică.

Ea și-a creiat o reputație necontestată în viața noastră spirituală, contând cu drept cuvânt ca cea mai bună publicație teologică. Astfel merită să fie susținută de toți factorii mari și mici ai Bisericii noastre, fiindcă este un amvon strălucit al idealurilor ei. Numărul întâi eșit zilele trecute a fost trimis tuturor preoților din Mitropolia Ardealului, cu îndemnul însuflețit al noului redactor, de a fi abonată. Nu ne îndoim, că slujitorii altarelor vor răspunde cu drag acestui apel, având conștiința că-și împlinesc o datorie față de ei înșiși, fiindcă își aduc în cămin un eminent izvor de îndrumare și încurajare pastorală.

Legea Românească. Numărul întâi al revistei eparhiale dela Oradea face cinste redacției nouă de conducere pâr. rector Dr. Șt. Munteanu. Tipărită în 16 pagini, ea aduce un cuvânt către cititori semnat de către P. S. Episcop *Nicolae Popovici*, anunțând schimbarea intervenită în redactarea revistei, despre care spune că va propovedui două evanghelii: a lui Hristos și a neamului.

Ne-a impresionat cuvântarea P. S. Episcop la desvelirea statuii lui Vasile Lucaci, prin replica demnă dată Episcopului unit Al. Rusu dela Baia Mare, care deviasse pe panta prozelitismului catolic. Revista mai aduce articole frumoase și variate din condeiul profesorilor dela Academia teologică angajați la o colaborare statornică. Ne bucurăm de acest început bun, și nu ne îndoim că el va fi dus

înainte cu aceeași competență și acelaș entuziasm.

Problema unității spirituale. Într'un prim articol din „Telegraful Român“ pâr. director Dr. D. Stăniloiaie se ocupă de nevoia unei mai strânse unități spirituale a preoțimii ardeleni în cadrul unității mai largi a Bisericii întregi. O vede necesară pentrucă o justifică istoria și tradițiile noastre, sensibilitatea noastră religioasă, concepția de viață și trebuințele locale specifice numai nouă. Cum chiagul acestei unități spirituale este preoțimea, ea ar trebui să aibă mijlocul de a se inspira permanent din aceleași izvoare de îndrumare, fie zilnice ori periodice, ce vin din centrul Mitropoliei.

Un asemenea izvor îl avem în „Revista Teologică. El ar trebui întregit cu un cotidian bisericesc, susținut de toate eparhiile.

A cincea Evanghelie. În străinătate se discută din nou papyrusul descoperit de un cercetător în deșerturile Egiptului și vândut faimosului Muzeu britanic din Londra. S'a afirmat în mod vag la început, că el conține o descriere a vieții Mântuitorului. Directorul Muzeului, d. Bell a supus manuscrisul unei analize minuțioase, datându-l din jumătatea veacului II-lea. O mare parte a textului a putut fi descifrat, și s'a putut constata că are pasagii număroase aproape identice cu cele din Evanghelii. De pildă în controversa cu Fariseii, i se spune lui Iisus: „Noi știm prea bine că Dumnezeu i-a vorbit lui Moise, dar pe tine nu te știm de unde vii“. Iisus le-a răspuns: „mare este necredința voastră“.

Descoperirea este de sigur importantă, și savanții așteaptă cu deosebit interes rezultatele definitive.

Doctrina ortodoxă. În numărul de pe Ianuarie c. al excelentei reviste „Gândirea“, directorul ei dl Nichifor Crainic tipărește sub titlul *Ortodoxie*, frumoasa conferință ținută toamna trecută la congresul general general al Frăției Ortodoxe Române din Arad.

Ar fi bine însă ca înainte de a discuta aceste poezii, să precizăm un lucru. Eminescu fiind ortodox, ar fi fost îndemnat să se orienteze spre formele catolice ale cultului Maicii Domnului, nu mai dacă acest cult n'ar exista în ortodoxism. În favorul existenței cultului Maicii Domnului în ortodoxism, nu voiu cita o mărturie ortodoxă, ci una catolică, a Mgr. A. M. Dolci, fost nunțiu apostolic în România, iar azi Cardinal: ¹⁾

„Dintre toate bisericile creștine acelea din Răsărit se disting prin bogăția, frumusețea și gingășia imnurilor închinare Sfintei Fecioare. Cine nu cunoaște Acatistul pe care atât bogății cât și săracii, învățații și neștiutorii rostesc din respect în picioare, din care pricină i s'a spus „imnul fără de ședere“ și care o adevărată poezie înflorită într'u preamărirea Maicii Domnului.“

Acatistul e compus din 24 de strofe. Mai întâi a fost cântat la 626, după încercarea neizbutită a Perșilor și a Avarilor de a cuceri Cons-

¹⁾ Radio, București (Discurs), Observatorul, 1931, Nr. 4—8, pag. 152.

tantinopolul în zilele Împăratului Eracliu (610-641) de Patriarhul Serghiu I (610-638).

Dacă există atâtea forme ortodoxe ale cultului Maicii Domnului, de ce să se fi orientat spre biserica apuseană? Și cine să-l fi putut influența în Ardeal? Eminescu contestă — pe bună dreptate — catolicismul bisericii unite (a marei majorități, nu a câtorva „teologi“). Iată ce scrie Eminescu:

„Timp de aproape două sute de ani ei s'au luptat cu îndărătnicie spre a-și păstra neatinsă obiceiturile religioase și astăzi ei nu se deosebesc prin nimic de frații lor ortodocși: au păstrat ritul ortodox, se cuminecă cu pâine și cu vin, nu admit celibatul la preoți de mir și nu pun pe faimosul filoque în crezul lor.“ („Timpul“, 9 Aprilie, 1883).

Un canonic dela Blaj, Alexandru Grama, l-a făcut păgân și imoral, a interzis teologilor dela Blaj să-l cetească (și azi blăjenii vreau să-l facă cu toate acestea catolic).

La liceul din Blaj încă a fost tratat foarte rău. A fost influențat cumva de romano-catolicii

din Ardeal? Cu o rară intuiție, a observat că biserica romano-catolică din Ardeal, e o biserică politică a Habsburgilor. — Austria există prin discordia popoarelor sale. Pentru a le ține vecinic lipite și vecinice în discordie are nevoie de un element internațional, fără patrie, fără limbă, de un element care să fie acasă în Tirol ca și în Boemia, în Galiția ca și în Transilvania.

Acest om pur-cosmopolit per excelentiam a fost pentru această ambițioasă Casă preotul catolic. Neavând familie, căci era neînsurat; neavând limbă căci limba sa era o limbă moartă (cea latină): neavând patrie, căci patria sa este unde-l trimete eclesia; neavând rege, căci regele său este Pontifex maximus. Acest element încerca să unifice Austria prin religie. ¹⁾

(Va urma)

IOSIF NAGHIU, stud. în teol.

¹⁾ Convorbiri Literare 1876. (Anul X), p. 165.) Cfr. Scrieri politice, Ed. de D. Murărașu, p. 48—49.

Cetiți și răspândiți „Viața Ilustrată“

Astfel avem o nouă contribuție scrisă, la elaborarea doctrinei noastre ortodoxe pentru mireni. În acelaș număr un studiu temeinic al păr. D. Stăniloae despre problema Statului în raport cu Biserica, ce merită să rețină atenția teologilor noștri.

AVIZ. Episcopia ortodoxă română Cluj caută o bucătăreasă pentru Școala de cântăreți din Nușeni, pe ziua de 1 Februarie 1937.

Ofertele se vor adresa Consiliului Eparhial Cluj.

Clopot ortodox pentru uniți. Deunăzi s'a sfințit o nouă biserică unită în comuna Sâncrăieni din jud. Ciuc, unde avem populație desnaționalizată. La praznic a luat parte și dl Gh. Șerban, subdirectorul liceului Spiru Haret din București, care patronează parohia. I-a adus un clopot și 5000 Lei promițând și alte ajutoare. A cântat corul mixt al dnei Ionescu (ortodoxă și ea) din M. Ciuc. Așadar, unașia se întărește în regiunea secuizată tocmai cu concursul generos al ortodoxiei. Și totuși profitorii se plâng amarnic de perzecuția pravoslavnicilor.

Preot maghiar condamnat. Consiliul de război din Cluj a judecat zilele trecute un nou proces de agitație al preotului reformat Farkó K. din comuna Viteș jud. Satu-Mare, care și-a permis să profeseze, în cadrul activității pastorale, o serie de insulte la adresa Statului și poporului român. Pentru această ispravă „patriotică“ i s'a aplicat o amendă de 1500 Lei. Iar Budapesta o să-i acorde cununa de „martir național“. Iată, cum își înțeleg datoriile sfinte de slujitori ai păcii lui Hristos, preoții maghiari.

Pironire pe ușa catedralei. Un fapt cu totul neobișnuit s'a produs în ziua de Anul nou în orașul Riga, capitala Letoniei. În timpul slujbei din catedrala evanghelică, un necunoscut s'a pironit el însuși de ușa catedralei bătându-și un cui tare în mâna stângă. Cu conștiința aproape pierdută de scurgerea sângelui, publicul uimit l-a salvat, ducându-l la spital. Acolo revenindu-și în fire, a declarat că a săvârșit fapta, spre a atrage atenția lumii asupra primejdiei unui nou războiu.

„Raiul, din Rusia comunistă. După răposatul scriitor de renume mondial Panait Istrati, care a denunțat într-o carte teroarea și mizeria bolșevică, văzută cu ochii proprii, vine acum alt mare literat, francezul André Gide, să confirme jalea din republica lui Stalin. Convertit la comunism, scriitorul francez s'a dus vesel să vadă țara idealului său. O cumplită decepție i-a fost rezervată. Numai sărăcie, ignoranță și prigoană. Libertate nicăiri. Cea mai sfioasă critică este greu pedepsită. Autorul conchide, că frunțile n'au fost niciodată mai plecate ca în Rusia de azi. Iată „raiul“ din țara fără Dumnezeu.

† **Florica Popovici.** Aflăm cu întârziere de încetarea din viață a dnei Florica Popovici, fiica protopopului nostru Petru Popovici din Abrud. O plâng părinții îndurerăți, singurul fiu, și numeroase rude din Cluj și Brașov. Domnul s'o odihnească în lăcașurile aleșilor săi.

Expulzarea unui otrăvitor. Se știe că Marton Hertz faimosul patron al așa zisei librării din Capitală, a fost arestat și dat pe mâna justiției pentru răspândirea de scrieri comuniste și vânzarea cu kilogramul de cărți imorale mai ales printre tineret. Constatându-se, că e cetățean ungar, fapt ascuns ani de zile cu multă viclenie, autoritățile Statului au hotărât izgonirea lui din România. Un agent al siguranței l-a imbarcat în tren și l-a condus la frontieră, predându-l organelor maghiare. Iar munții de maculatură otrăvită din beciurile librării au fost dați pradă flacărilor. Iată o faptă de energie morală, ce merită să fie aplaudată și repetată.

Atitudini deplorabile. Revista „Biserica și școala“ din Arad, îmbrăcând haină nouă sub conducerea distinsului scriitor păr. Dr. Gh. Ciuhandu, a publicat în cel dintâi număr din anul acesta și o chemare în versuri către frații din strana stângă, îndrumându-i să revină la altarele părăsite, restabilind unitatea în credință. Drept răspuns „Unirea“ din Blaj publică o proză cinică la „Telefon“, luând în bătaie de joc solia arădană. Redactorii „Unirii“ dau astfel dovadă, că zeflemismul este una din virtuțile lor *preoțești*. Și nu-i onorează de loc.

Șezătoarea cercului cultural Astra „Gheorghe Lazar“. Duminică 10 Ian. c., ora 4 d. m. a avut loc în Cluj, Str. Fântânele Nr. 19, la școala primară Nr. 8 de sub harnica conducere a directorului Vasiliu o frumoasă șezătoare culturală, aranjată de Cercul cultural Astra „Gheorghe Lazar“, cu concursul corului societății „Credința Ortodoxă“ a studenților Academiei teologice ortodoxă română.

Programul a fost următorul: I. „Cerurile spun“ imn religios, „Ție se cuvine cântare“, „Bobocel și inele“, „Ernani“ (fragment), executate de corul societății „Credința Ortodoxă“ a studenților teologi condus de Savu Savu, stud. an. IV. *Anul nou în satele din Ardeal*, conferință: Dl Traian Gherman. II. Doine (solo de voce) executate de studentul Savu Savu. „Trage bobii și ghicește“, „După ochi ca murele“, „Bagă Doamne luna n'nori“, (solo de voce) executate de d-șoara Elena Oros. Film. Această șezătoare culturală a fost un frumos prilej de afirmare creștinească și națională, lăsând o deosebită impresie asupra numerosului public care a ținut să fie de față.

— **Librăria Eparhială din Cluj** (Piața Cuza Vodă Nr. 6) fiind aprovizionată cu odoare bisericesti (cruci, candele, odăjdii, prapori etc.) precum și cu toate cele necesare serviciului divin, — stă la dispoziția tuturor pentru efectuarea oricărei comenzi, mici sau mari, cari se execută prompt și cu îngrijire, pe lângă cele mai moderate prețuri.

BIBLIOGRAFIE

Lazar Iacob, Politica scaunului papal. Capitol introductiv la istoria concordatelor postbelice. Cluj. 1936. 27 pag. Este titlul unei conferințe publice, ținută la Oradea de către distinsul profesor de drept bisericesc dela Universitatea noastră. Prin bibliografia ce i-a adăugat-o, broșura capătă o valoare științifică reală, devenind un izvor de informație sigură într-o chestiune ce interesează de aproape și Biserica noastră. Autorul expune, în forme succinte, politica Vaticanului dela 1870 încoace, arătând evoluția ei vertiginoasă și sporul de prestigiu ce l-a adus sf. Scaun prin concordatele postbelice. Dar tot în aceasta zac și germeii conflictelor viitor cu Statele, cari nu admit inmixtiuni dăunătoare intereselor lor de existență. Studiul substanțial al dlui prof. Iacob merită să fie citit cu atențiune de toți cari vor să cunoască dintr'o scurtă ochire forța Vaticanului și mijloacele lui de luptă.

Oct. Tăslăuanu, Amintiri dela „Lucașăruț“. București 1936. Tip. Bucovina. 211 pagini, prețul 50 Lei. Autorul, așa de cunoscut în Ardeal, prin activitatea sa dela „Astra“ sibiană, se ocupă de revista literară „Lucașăruț“, apărută la 1902 în Budapesta și continuată dela 1906 în Sibiu până la 1916.

Arătând geneza revistei, ieșită din entuziasmul unor tineri studenți, dl Tăslăuanu ține să se știe, că cel ce i-a asigurat existența dintru început, salvând-o de pieire sigură, a fost domnia sa. „Lucașăruț“ a îndeplinit o mare misiune literară și națională, pregătind sufletul ardelenesc în spiritul idealului de unitate românească. Generația „Lucașăruțului“, în frunte cu Octavian Goga, poate fi numită pe bună dreptate generația Unirii. Rolul ei a fost istoric. Expunerile autorului sunt interesante și prețioase, dar prea pasionate când vorbește de cei cari au dat prestigiu și autoritate „Lucașăruțului“ prin talentul lor scriitor.

A apărut revista „Viața Ilustrată“, sub direcția P. S. Episcop *Nicolae Colan*, Nr. 1 pe 1937. Cluj. Abonament anual 200 Lei. Are următorul cuprins: † Nicolae Colan: La început de an nou; II. V. Felea: Dumnezeu și sufletul în poezia română; Al. Străoneanu-Balaș: Vis alb... (poezie); Grigorie T. Marcu: Un an de entuziasm religios și național; Pr. Teodor Ciceu: An noul. (poezie); Grigorie Popa: Stilul indic; Gh. Novănu: Dor cu plâns (poezie); I. Bolloga: Copii și părinți; Dr. Gh. Preda: Intoxicarea și desintoxicarea morală; Ana Maria Toader: Moartea viselor; Dr. Eugen Dobrotă: Prin țările apusene; Dr. E. Nicoară: Cum te vom numi? (poezie). — I. G., n. c., Pr. Fl. M., V. Mateiu, L. B. și I. E. Naghiu: Cronică literară: Întoarcerea lui Andrei Pătrașcu; Luminișuri; Gânduri creștinești; Deșteptări; Sfinți și Părinți ai Bisericii; Esai sur la

nature de l'homme dans la révélation chretienne. — Cronică internă: Statuia lui popa Lucaci. Păr. Timotei Popovici. Prima echipă de călugărițe-surori de ocredire. Catedrala din Timișoara. — Cronică externă: Întoarcere din U. R. S. S. Ducele de Windsor. † Luigi Pirandello. Războiul civil din Spania. — Ghiveciu: Jidovii trec la ortodoxia creștină. Cifre îngrijorătoare. Stema eparhiei Clujului. Lia: Colțul gospodinei. — Viața veselă. — Numeroase ilustrații.

A apărut „Revista Teologică“ Nr. 1 pe 1937. Sibiu, Academia Teologică. Abonamentul anual 250 Lei. Numărul de față cuprinde: Diacon Grigorie T. Marcu: În pragul anului nou; Preot Spiridon Căndea: Cultul creștin ortodox ca mijloc de păstorie a sufletelor; Preot Pavel Borzea: Gânduri asupra Sfințelor Taine ca mijloc de pastorație; Teodor Bodogae: Mănăstirea Cullumuș din Sf. Munte Athos ctitorie românească. Prot. Dr. Nicolae Popovici: Opinii asupra proiectului de modificare a legii și statutului pentru organizarea Bisericii ortodoxe române; Dr. Iosif Hradil: Indemnuri duhovnicești; Grigorie T. Marcu: Atitudini: Preoții noștri, așa cum sunt. Contra legiunii străine dela „Farul Nou“; Pr. Il. V. Felea, Prof. Dr. N. Neaga și Grigorie T. Marcu: Mișcarea literară: Învățătura creștină în expunere apologetică. Scurtă introducere în cărțile Vechiului Testament. Curs de apologetică; Gr. T. M. și V. Hațegan: Cronică: Praznicul Nașterii Domnului la Sibiu. Neamul românesc cinsteste pe Vasile Lucaci. Crâmpee din Apostolia P. S. Episcop Policarp al Americii. Congresul panortodox dela Atena. Gr. T. M. și V. H.: Note și informații.

Consiliul eparhial ort. rom. Cluj.

Comunicat.

Se aduce la cunoștință că în ziua de 1 Februarie a. c., se vor deschide cursurile la școala de cântăreți dela Nușeni.

Toți candidații, primiți la aceasta școală se vor prezenta, fără întârziere, pe ziua deschiderii cursurilor la Nușeni.

Cluj, 12 Ianuarie 1937.

Consiliul eparhial.

Nr. 86/1937.

Comunicat.

Listele parohiale. În conformitate cu dispozițiile art. 11 din Lege și art. 42 din Statutul legii de organizare bisericească, urmează ca în luna aceasta (Ianuarie) să se redacteze listele parohiale. Atragem atenția preoților noștri ca fără amânare să prezinte aceste liste în consiliul parohial și adunarea parohială, observând cu strictețe toate dispozițiile art. 3, 4, 5, 6 și 7, pag. 282—284, din Regulamentul pentru alegerea și constituirea organelor reprezentative ale bisericii, care este la fiecare oficiu parohial, votat de congresul național bisericesc din Octomvrie 1936.

Cluj, la 9 Ianuarie 1937.

Consiliul eparhial.

Tipografia Eparhiei ortodoxe române, Cluj.